

***Život a tajemství Wolfganga
Amadea Mozarta
Mgr. Lucie Stříbrná Ph.D.***

26. dubna 2019, 11:00

Univerzita 3. věku

DFJP, Pardubice

Prolog

- [Amadeus_trailer:](#)
- https://www.youtube.com/watch?v=CyI0pGVmc20&start_radio=1&list=RDQMSE_f3An4-c

Obsah

- Historické souvislosti
- Osobnost génia, rodinné poměry
- Cesty po Evropě
- Skladatelské aktivity
- Ocenění a jmenování
- Mozart a Salieri
- Svobodné zednářství
- Antropologický a lékařský průzkum
- Možné příčiny jeho úmrtí
- V čem tkví Mozartova genialita?
- Astrologický vhled

Historické souvislosti

- 1745 – Madame de Pompadour – Ludvík XV.
- Itálie – Casanova, milenky, magie
- 1761 – Jiří III. – koupil Buckinghamský palác
- 1779 – vznik Národní školy baletu – Petrohrad
- 1781 – objev planety Uran (Herschel)
- 1782 – poslední procesy s čarodějnicemi
- 1783 – 1. let horkovzdušným balónem
- 1789 – Washington – 1. prezident USA

Wolfgang Amadeus Mozart

(27.1.1756 – 5.12.1791)

- „zázračné dítě“ – v 6ti letech četl, psal, počítal, hrál na cembalo, varhany a housle (dokonale ovládal i techniky hudební improvizace)
- otec Leopold Mozart (1719 – 1787), dvorní houslista, skladatel arcibiskupa v rakouském Salcburku
- matka Anna Maria roz. Pertlová (1720 – 1778) – žena v domácnosti

Časné dětství

- 27.1. 1756 – Johannes Chrysostomus Wolfgangus Theophilus (Amadeus)
- 7. dítě, přežily jen 2
- začíná 7. letá válka
- 1761 – Menuet a trio pro klavír
- přísný otec, benevolentní matka, starší sestra Nanerl – Maria Anna Walburga Ignatia (1751 – 1829)

Cesty po Evropě

- Mnichov, Vídeň, Pasov, Linec, Londýn
- Brusel, Amsterdam, Paříž, Lipsko, Berlín, Drážďany, Pasov
- Praha, Olomouc, Brno, Jihlava
- Milano, Mantova, Verona, Florencie, Řím, Neapol, Pompeje...
- Mannheim, Salcburk

Skladatelské a jiné aktivity

- 626 děl (světských i duchovních), čínorodý, odmítl místo dvorního kapelníka ve Versailles, hudbě rozuměl, hrál si s ní, žertoval, kompenzace, únik, Tourettův syndrom....?
- vlastnil kulečník a koně, choval kanárka, špačka, psa, pěstoval tanec, vášnivý karetní hráč, ovládal velké množství karetních her
- fenomenální paměť nejen na hudbu
- mluvil plyně francouzsky a italsky
- nepravidelný spánkový i stravovací režim, dle soupisu děl lze vystopovat „výkyvy“ kompozic, část děl nikdy nedokončil
- umělcům komponoval na míru, komponoval více zakázek najednou

Skladatelské a jiné aktivity

- přátelil se se synem J. S. Bacha, J. Haydnem, J. Myslivečkem, s rodinou Duškovou, Thomasem Linleyem (angl. houslista), Nancy Storace – zpěvačka, Aloisíí Weber
- Sonáty, koncerty, opery, symfonie, mše – vše v durových tóninách, v moll Don Giovanni a Requiem – objednávka hraběte Walsegheho
- Malá noční hudba – střídání řádu a ukázněnosti tvrdšího Saturnského principu a odlehčeného „šaškovského“ Urana
- **Opery – 23 ks:** Bastien a Bastienka, Figarova svatba, Cosi fan tutte (Takové jsou všechny), Únos ze serailu, Don Giovanni, Kouzelná flétna (pro Zednáře)

Ocenění a jmenování

- 5.7. 1770 – Insignie papežského řádu (zlatý kříž, rudá stuha, meč, ostruhy)
- 5.1. 1771 – jmenován čestným kapelníkem Hudební akademie ve Veroně
- 1771 – jmenován placeným koncertním mistrem
- 1784 – přijat k řádu Svobodných zednářů
- 1785 – byla mu zamítnuta 2x podaná žádost do Společnosti hudebních skladatelů
- 7.12. 1787 – jmenován c. a k. komorním hudebníkem

Osudové ženy

- miloval ženy, dobré jídlo, pití, vybíravý, výstřední v oblékání, život na vysoké noze
- v časném mládí zamilován do své sestřenice – tajný jazyk, první erotické zážitky
- Aloise Weber
- Caterina Cavalieri
- Nancy Storace

Manželství a děti

- požádal o ruku Constance Weber
- 6 dětí – dospělosti se dožili jen 2 synové (Carl Thomas, Franc Xaver)
- léčba v lázních – nákladná léčba, často jí navštěvoval, děti umíraly na tzv. „střevní psotník“
- Carl Thomas – nadaný pianista, klavírní škola F.X.Duška, úředník finan. správy, Milano, překladatel z italštiny, velký dům
- Franc Xaver – 6. dítě, hud.vzdělání, Salieriho žák, nadaný, učitel ve Lvově, kapelník v Salcburku, zemřel v KV, bezdětný

Mozart a Salieri

- Salieri – rodina obchodníka, tíhl k hudbě, učil ho starší bratr, rodiče zemřeli
- žil u bratra – Padova, z Vídně přijel hudeb. kapelník Gassman
- hud. vzdělání, komponoval v Paříži operu za Glucka – ochrnul, velký úspěch
- Paříž.opera objednávala pak u Salieriho (Tarare)
- jmenován členem franc.hudeb. akademie

Mozart a Salieri

- **otrava Mozarta** – Praha, otoky, jako vrah byl „vybrán“ Salieri
- období nastupujícího romantismu a **obraz sporu dvou géniů násobený jejich zcela rozdílnými povahovými rysy a životními principy:**
- **Puškin** „Mozart a Salieri“ – hra
- **Nikolaj – Rimskij Korsakov** – opera
- **Peter Shaffer** – hra „Amadeus“ (1979)
- **Formanův film** (1984)
- **Salieri** – lepší a disciplinovanější pedagog – učil na dvoře císaře Josefa II., měl mnoho žáků
- mezi nimi i Mozartův syn – Franc Xaver
- Salieri byl očištěn v r. 1997 v Miláně (Justiční palác)
- 1785 – společná kantáta s Mozartem (2016, NM)

Mozart a Svobodní zednáři

- 1784 – dopis o přijetí do ZL
„U Dobročinnosti“ – student „učeň“
- 1785 – povýšen na „tovaryše“, přijat i Leopold
- **„Kouzelná flétna“** – spekulace o vraždě
– odkazy na rituály, řádová tajemství
- Poslední veřejný koncert – Zednářská kantáta – 18.11.1791
- velký architekt Věšomíra
- Skladby: Zednářská radost, Zed. smuteční

Nemoci Mozarta

- 1762 – spála
- 1763 – záškrt, kloub. revmatismus
- 1764 – chronický katar horních cest dýchacích, revmatická horečka
- 1765 – tyfus
- 1766, 1780 – revmatická horečka
- 1767 – pravé neštovice
- 1770 – úraz hlavy (havárie kočáru – Řím)
- 1784 – ledvinová kolika

Mozartův pohřeb

- 5.12. 1:00 – umírá, 2h před smrtí byl při vědomí (35 let)
- 6.12.14:30 – tělo odneseno z domu v průvodu do Křížové Kaple Dómu (umrlčí komora), nosič kříže, farář, 4 nosiči, muži s lampami, pozůstalí – van Swieten, Salieri
- po 18:00 bylo tělo převezeno na hřbitov sv. Marka na předměstí Vídně
- rakev předána hrobníkům uložili ji v místní márnici
- 7.12. byla rakev uložena do měšťanského hrobu
- Amadeus_závěr:
- <https://www.youtube.com/watch?v=TUt4DfGnyJQ>

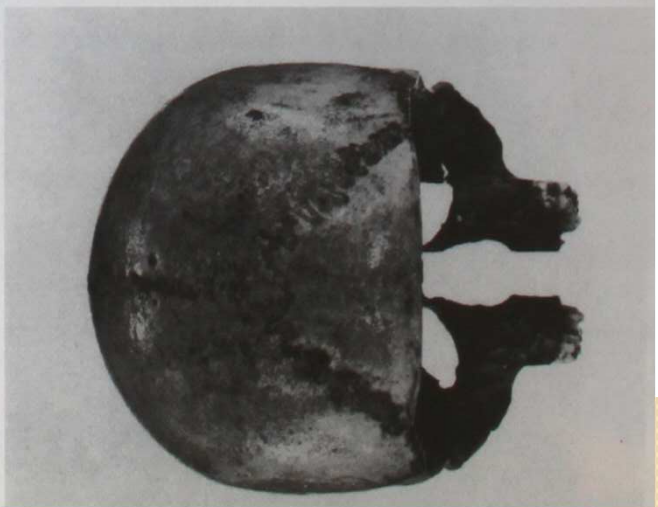
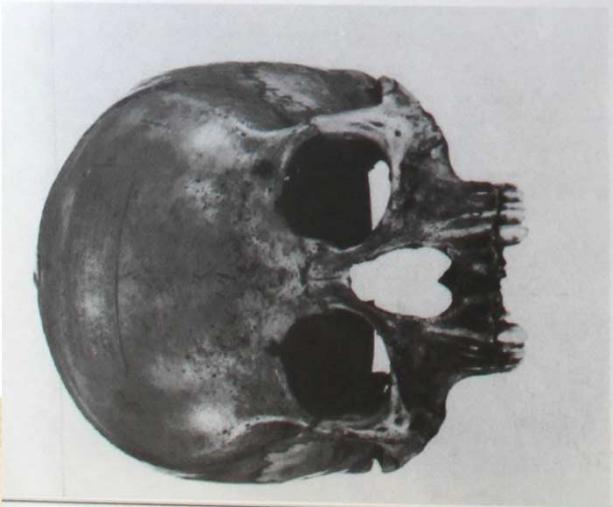
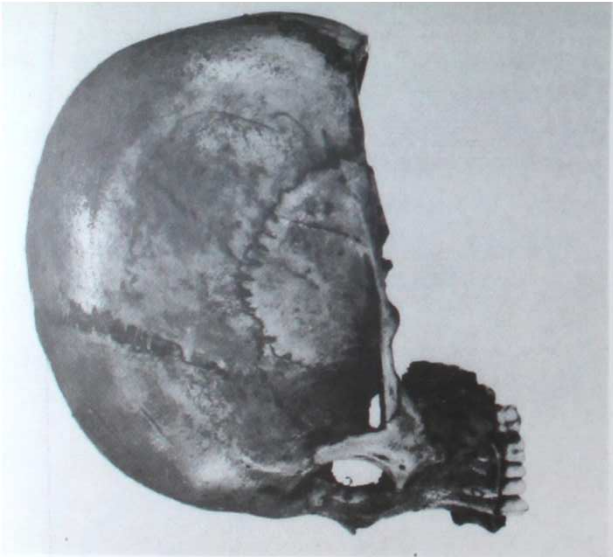
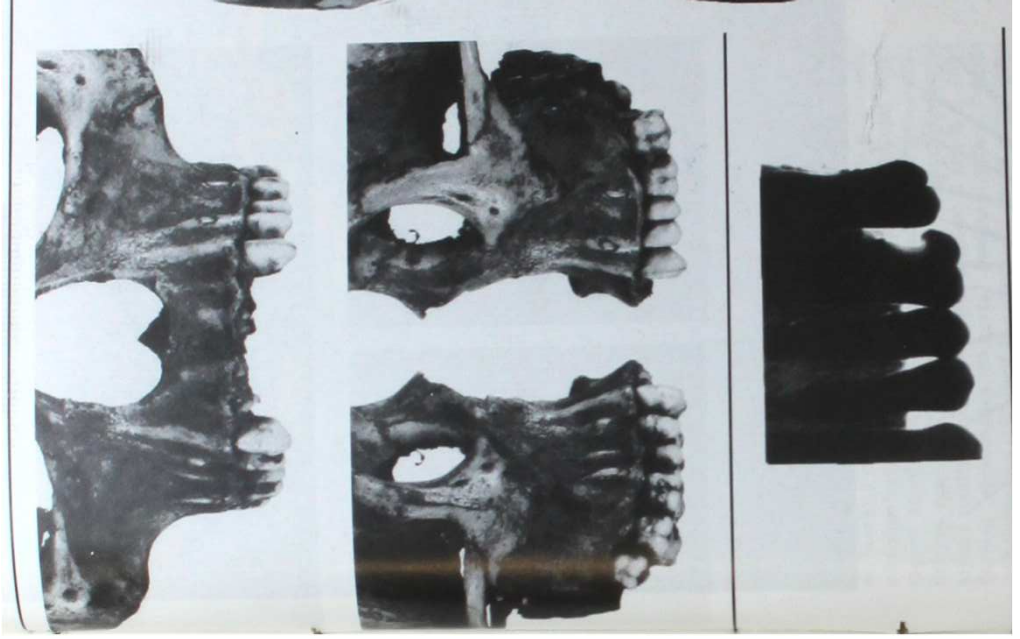
Manipulace s Mozartovými ostatky

- po 10 letech byly všechny pozůstatky vyzvednuty – hrobník **Joseph Rothmayer** – truhlu si označil drátem – lebku zachránil, uchoval, po letech ji věnoval nástupci **J. Radschopfovi**
- ten ji věnoval 1842 obdivovateli a malíři – **Jacobu Hyrtlovi** – po jeho smrti relikvii zdědil jeho bratr **prof. Joseph Hyrtl**
- odřízl bázi lebky pro detailní prozkoumání – potvrdil autentičnost lebky a opatřil ji nápisem, v němž stojí popis putování lebky z rukou do rukou, na pravé temenní kosti je nákres ve tvaru lyry, na spánku „***Musa vetat mori!***“ (Umění překoná smrt! Músa nedovolí zemřít!)

Antropologický a lékařský výzkum

- **Lebka** – dobře zachovalá, kalva s odříznutou spodinou, bez dolní čelisti, výrazné nadočnicové oblouky – mužské pohlaví, nevyvinutá glabela
- gracilní mužská lebka, obliterace lebečních švů – stanovení kostního věku – 25 – 40 let, zubní věk – 30 – 40 let, malá s kap. 1388 cm³
- středně vysoká, nízký obličej, očné čtverhranné, nos středně vysoký, krátké tvrdé patro, výrazný předkus – rekonstrukce zubních výběžků, metrické znaky prokázaly normální vývoj mozku a tím i vlastní mozkovny
- na čelní kosti – drobné rovnoběžné drsnatiny – podobné i u Jana Lucemburského – krátkozrakost – neustále vraštění čela

Mozartova lebka – prof. Vlček

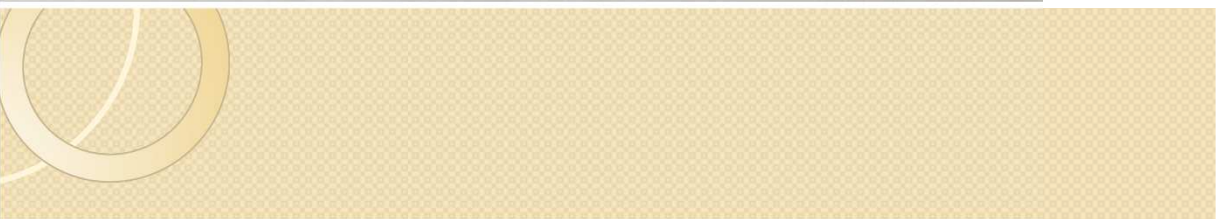
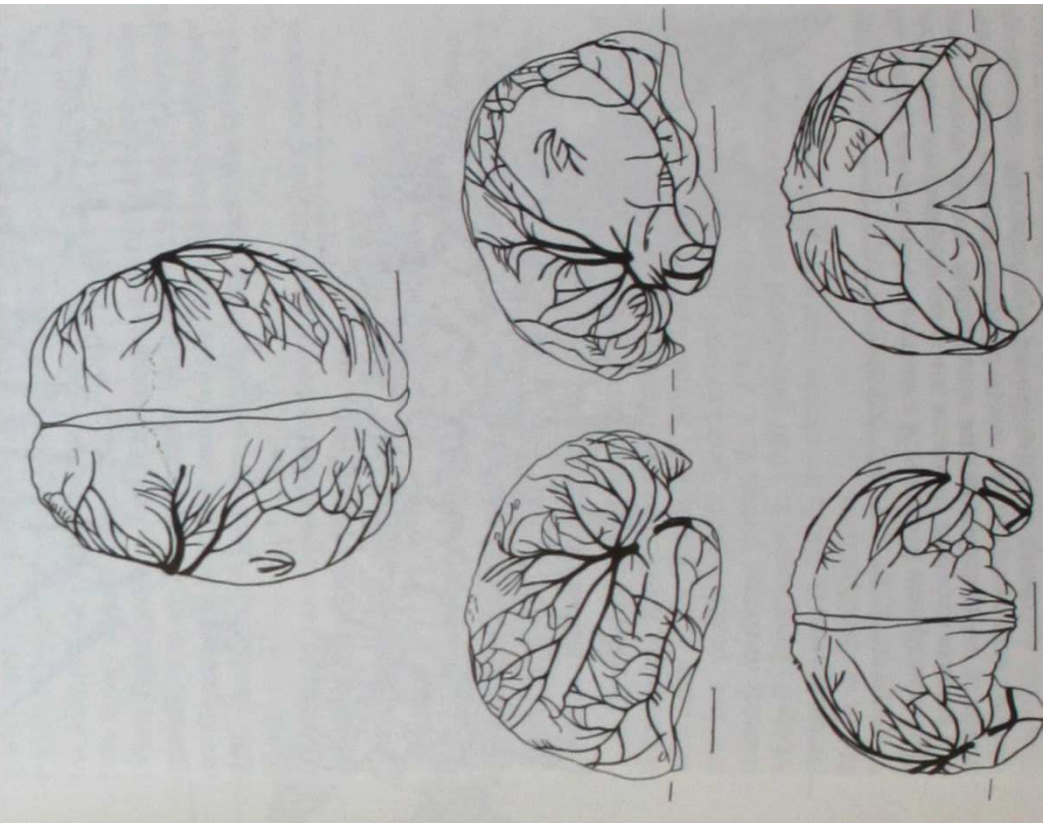
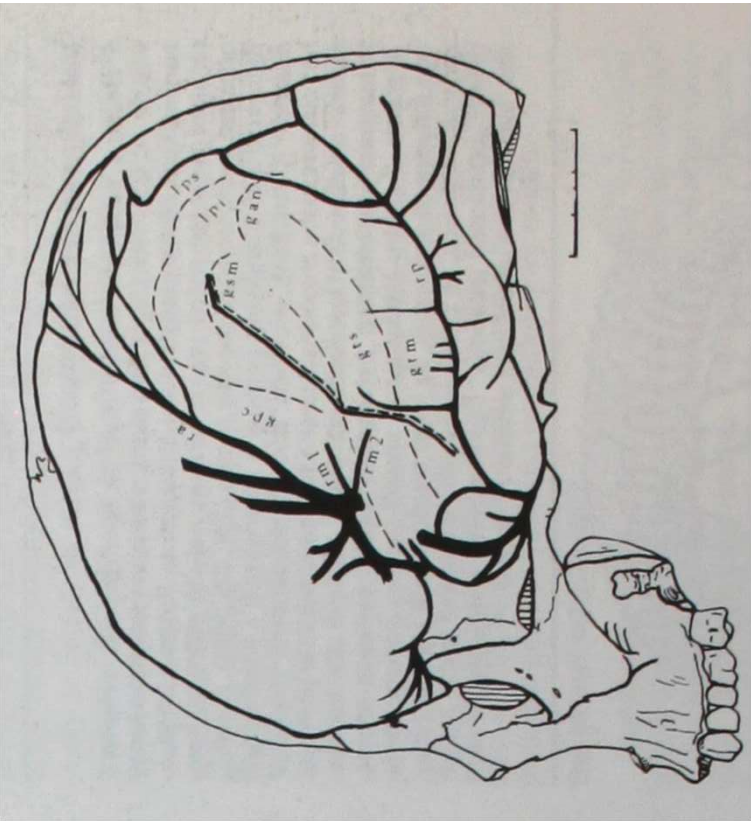
- **Zuby** – zaškrcení korunek – odpovídá postižení horečnatým stavům opakované – poruchy v mineralizaci skloviny, „tetracyklinové zuby“ – sezónní výskyt onemocnění (květen – červen, říjen, prosinec)

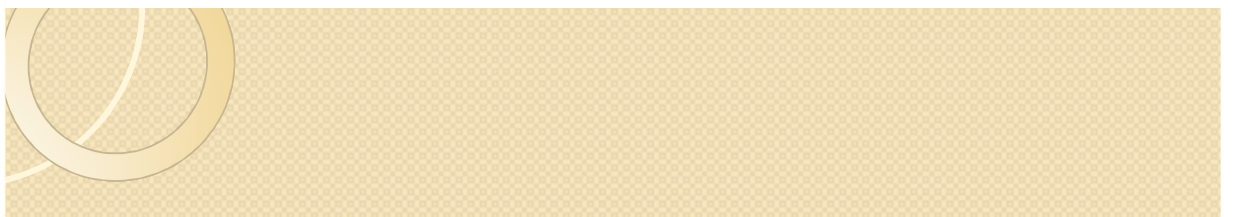
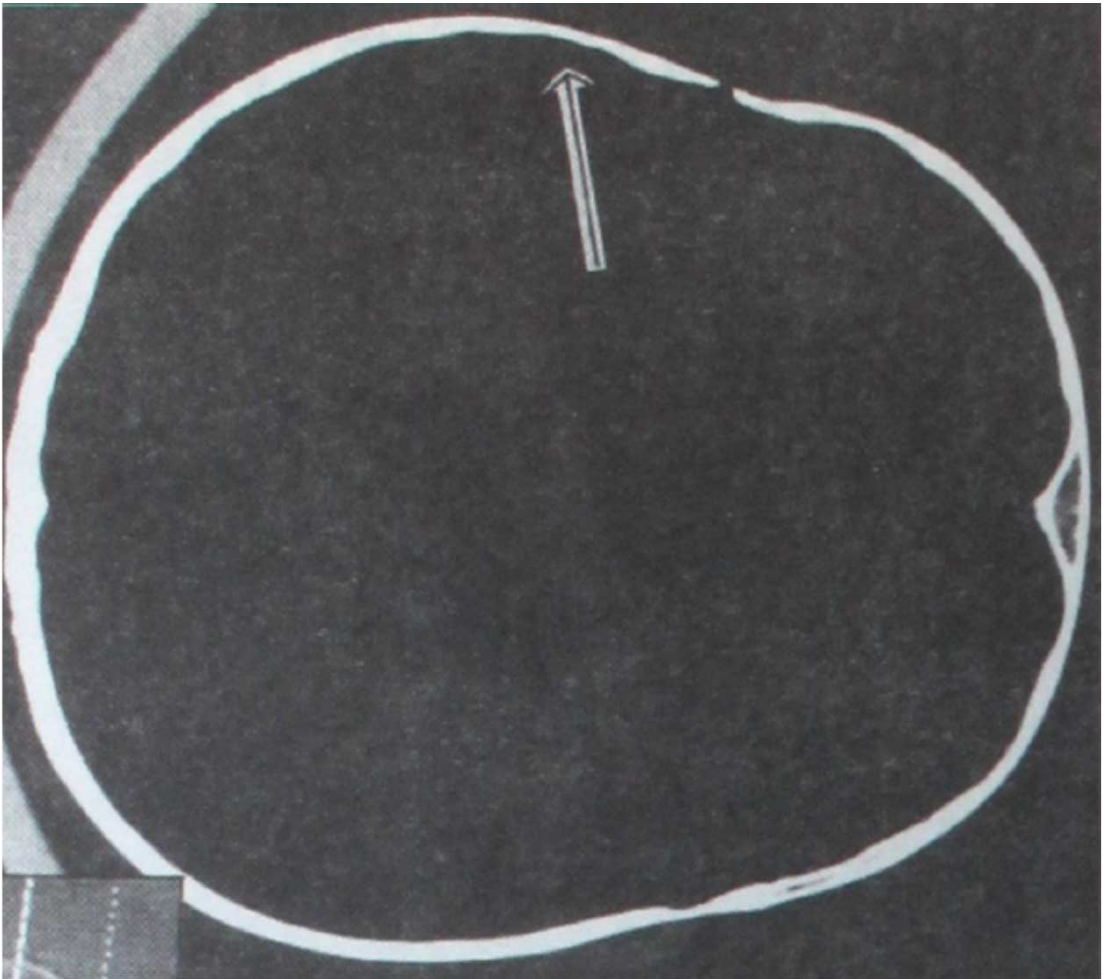

Mozartova lebka – prof. Vlček

- **Vyhojený úraz hlavy** – levé kosti temenní – dobře vyhojená trhlina (42x32x36 mm), pokračuje až ke spánkové kosti, změna cévního zásobení na ploše 8 x 5 cm, tupé násilí, poškození i periostu, vznik chronického epidurálního hematomu – opouzdření, zosifikování, poranění odpovídá dětství (1770, havárie kočáru na cestě do Říma)
- smrt pacienta bez operace – dospělý, u dětí je možnost přežití, výron musel prosakovat ven, ztenčení kosti spánkové, němý průběh u hematomu
- **Motorika skladatele** nebyla poškozena, epilepsie? nepředvídatelné chování se záchvaty veselosti, vulgarismů (Tourettův syndrom)

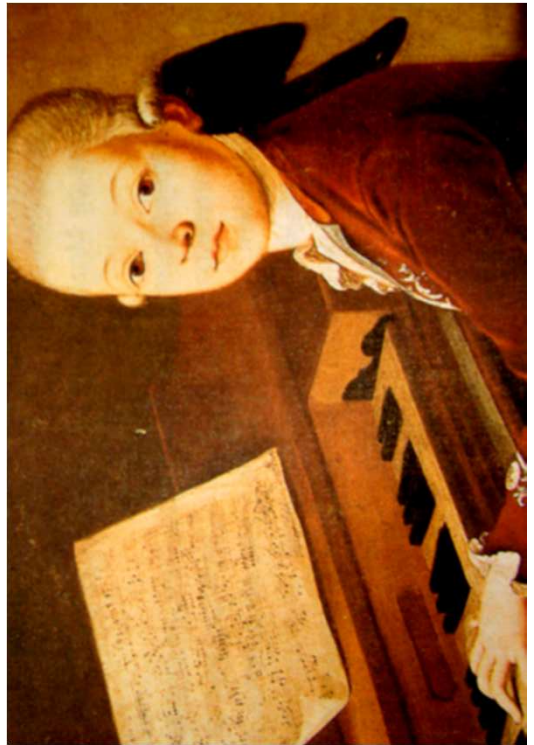
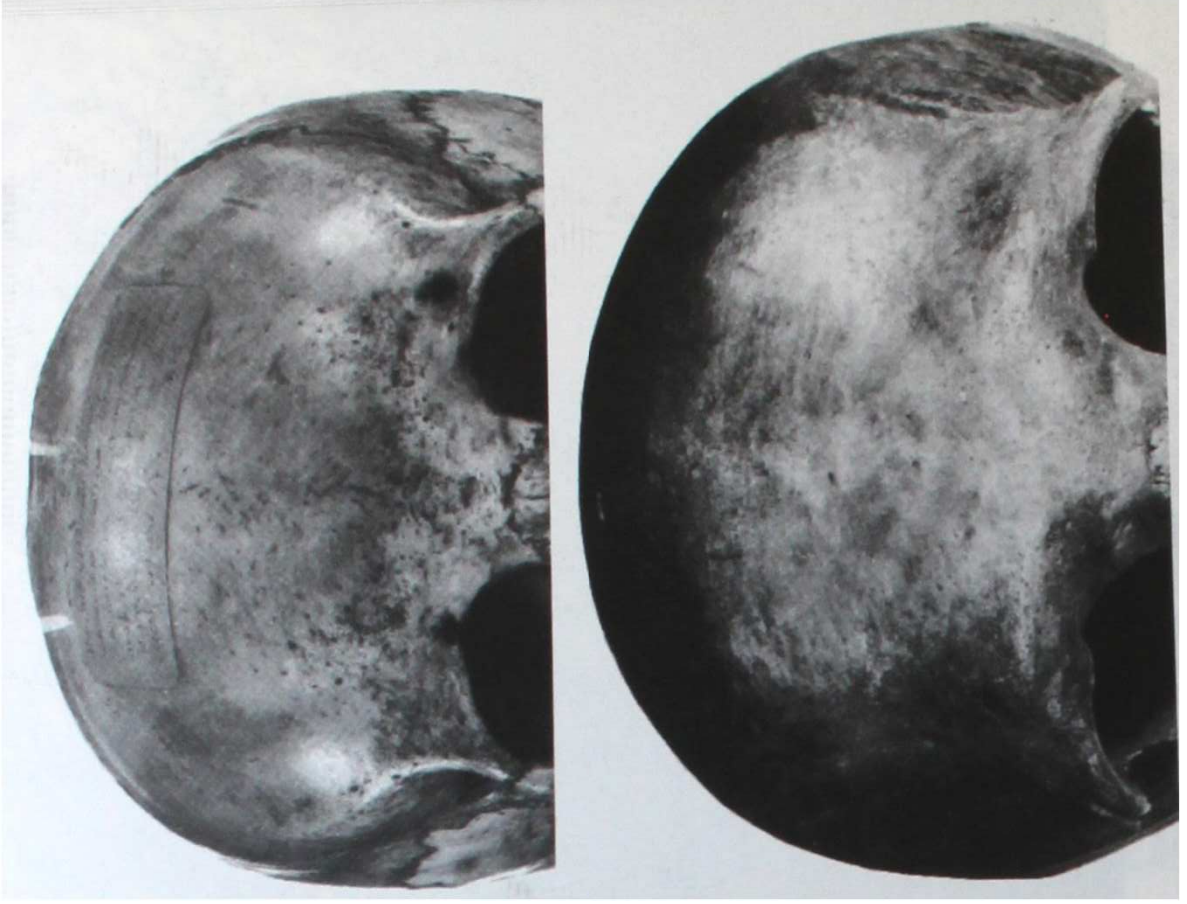
Podoba Mozarta

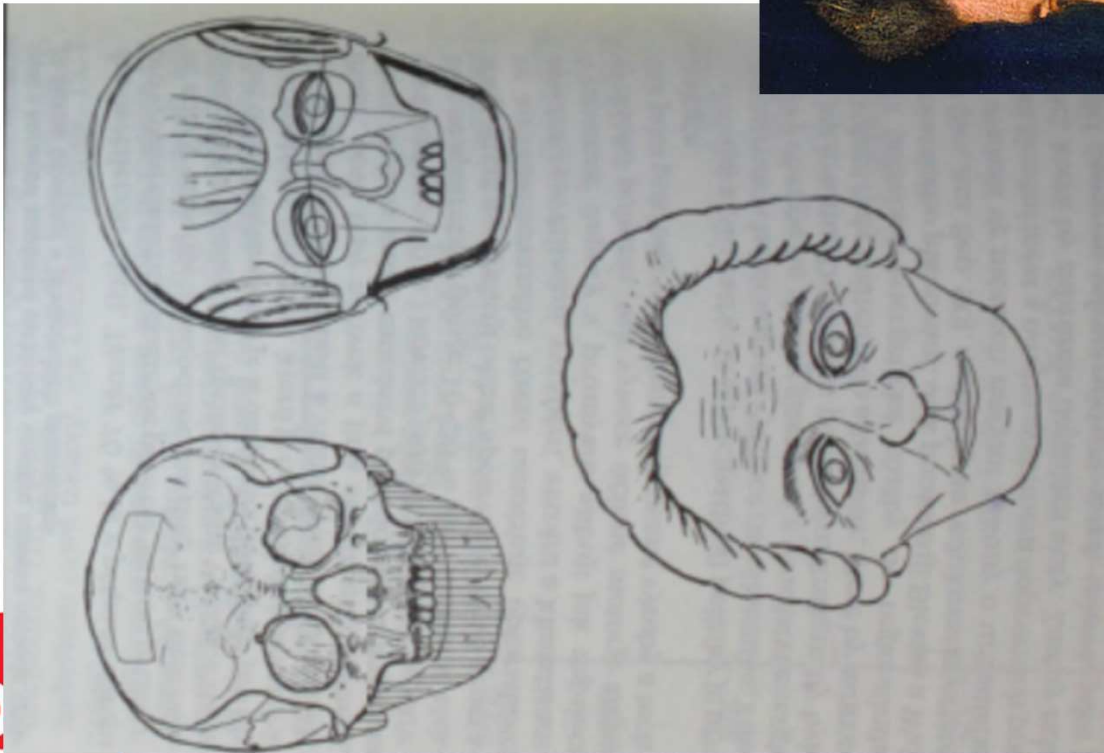
- **Malá postava, 166 cm postava, korpulentní, relativně velká hlava, dvojitá brada**
- kolmé čelo, dlouhý, úzký nos, vystouplé bulby, modré oči, blond vlasy, bledá pleť, tvář po neštovicích, krátkozrakost, bez brýlí, ušní boltce bez lalůčků, úzký zvukovod, zdvojení okraje boltce
- **Lebka** koresponduje s podobami na obrazech (metoda superprojekce podle Gerasimova)
- krčení čela při komponování, při hraní na cembalo
- největší shoda s obrazem Dorothey Stockové (1789)
- tvář z rodinného obrazu J.N. della Croce (1780 – 1781)

Podoba Mozarta

Na co Amadeus zemřel?

- akutní horečnaté onemocnění, provázené otoky kloubů rukou, nohou, vyrážkou na kůži, bolestmi hlavy a zvracením
 - zánět mozkových blan, opakované pouštění žilou – vyčerpání, selhání ledvin, spálová horečka, ochrnutí – krvácení do mozku, zápal plic
 - Basedowova nemoc – hyperfunkce štítné žlázy
 - Stafylokoková infekce
-
- [Amadeus_závěr:](#)
 - <https://www.youtube.com/watch?v=TUt4DfGnyJQ>

Poslední okamžiky Mozarta

Co odhalila analýza DNA?

- 2006 – rakouští vědci podrobili lebku analýze DNA (Mozarteum v Sacburku od r. 1902)
- odborníci z Innsbrucké univerzity porovnali DNA z údajné Mozartovy lebky s DNA, která pochází z kostí skladatelových pokrevních příbuzných, konkrétně jeho babičky a neteře
- pozůstatky příbuzných žen – otevření salcburské rodinné hrobky Mozartových (2004)
- 2006 – genetický materiál ženských příbuzných skladatele (mitochondriální DNA) – nepodléhá mutacím, spolehlivé zjišťování rod. příbuznosti
- Příbuznost lebky génia s těmito ženskými lebkami, ani příbuznost ostatků žen mezi sebou se nepotvrdily!

V čem tkví Mozartova genialita?

- v Dur, než v moll, radost, veselost, nadhled, příjemné tóniny a kompozice
- inspirace v ptačí říši – choval kanárka, špačka, střídání jemnějších a „výše frekvenčních“ oddílů, zdobení, trylky, ligatury, mistr v navození atmosféry
- Mozartův efekt
- Tourettův syndrom, epileptické záchvaty, netypické EEG mozku

Na úplný závěr...

- 1. Jak se jmenovala sestra Mozarta?
Nanerl, Maria Anna
- 2. Čím se živila Mozartova první láska?
sopranistka, Aloisie Weber
- 3. Kdo napsal původní libreto k Figarovi?
Lorenzo Da Ponte
- 4. Kdo se setkal s Mozartem ve Versailles?
Madame de Pompadour

Dukějemeje Máv az pzorotnos!

- [Amadeus smích:](#)
- <https://www.youtube.com/watch?v=rjmmjXGwarU>

Použité zdroje

- Vlček, E. Za poznáním Mozartovy lebky. Dějiny lékařství, Čas. Lék. Čes., 131, 1992, č. 26, 805 – 811.
- Vlček, E. K věrohodnosti Mozartovy lebky. Vesmír. 1991.
- Hildesheimer W. Mozart. Arbor vitae 2006. Praha.
- Bootger D. W.A.Mozart. Život a smrt génia. Fontána, Olomouc. 2005.
- Campbell D. Mozartův efekt. Eminent. Praha. 2008.
- Johnson P. Mozart. Berrister & Principal, Brno. 2014.
- <https://epochalnisvet.cz/wolfgang-amadeus-mozart-kam-zamirilo-telo-slavneho-skladatele/>
- <https://www.odpovedi.cz/otazky/kde-je-pohrben-wolfgang-amadeus-mozart>
- http://www.peengel.cz/mozartova_lebka.htm
- <http://klub.slovniky.cz/clanek/mozart-utajeny-uraz-v-mladi>
- <https://www.novinky.cz/koktejl/74174-otazniky-kolem-mozartovy-lebky-zustavaji.html>
- <https://www.odpovedi.cz/otazky/kde-je-pohrben-wolfgang-amadeus-mozart>

